

TALOUSNEUVOSTO

9.3.2016

Kokousmuistio 2/2016

Aika 9.3.2016 klo 8.00–9.30

Paikka Pääministerin virka-asunto Kesäranta

Läsnä Sipilä Juha, puheenjohtaja
Berner Anne
Fjäder Sture
Häkämies Jyri
Järventaus Jussi
Koskinen Jari
Lyly Lauri
Marttila Juha
Palola Antti
Penttilä Risto E.J.
Grahm Tommy (at.)
Hämälä Ilkka (at.)
Ketola Ari (at.)
Lahtinen Markus (at.)
Lievonen Matti (at.)
Sinko Pekka (s.)

1 Kokouksen avaus

Pääministeri avasi kokouksen klo 8.00 ja totesi asialistalla olevan ”yritysten näkemykset ilmastopolitiikan linjauksista”. Kokouksessa jatketaan helmikuussa aloitettua keskustelua Pariisin ilmastokokouksen vaikutuksesta Suomen talouteen ja kilpailukykyyn. Valmistellut puheenvuorot aiheesta käyttävät toimitusjohtaja Matti Lievonen (Neste Oyj), toimitusjohtaja Ilkka Hämälä (Metsä Fibre Oy), johtaja Tommy Grahm (Outokumpu Oyj) ja toimitusjohtaja Ari Ketola (Ductor Oy).

Ennen varsinaista kokousasiaa työmarkkinajärjestöjen edustajat selostivat lyhyesti yhteiskuntasopimusneuvotteluiden tilannetta ja omia lähtökohtiaan jatkon osalta. Keskustelut ns. Suomen mallista ovat käynnissä. Todettiin, että liittokohtaiset sovellutusneuvottelut olisi syytä saada mahdollisimman nopeasti liikkeelle, koska asioita on paljon ja aikaa niukasti. Toiveissa on, että sopimuksen kattavuutta pystyttäisiin vielä lähiaikoina laajentamaan.

2 Yritysten näkemykset ilmastopolitiikan linjauksista

Matti Lievonen tarkasteli alustuksessaan ilmastopolitiikan tuoreita linjauksia Nesteen näkökulmasta. Neste näkee kiristyvän ilmastopolitiikan ennen muuta mahdollisuutena ja Pariisin ilmastokokouksen tärkeänä virstanpylväänä, joka viitoittaa energian tuotannon ja kulutuksen suuntaa kohti uusiutuviin raaka-aineisiin perustavaa liiketoimintaa. Öljytuotteita tarvitaan kuitenkin vielä monta vuosikymmentä, ja Neste aikoo investoida

edelleen korkealaatuisiin ja mahdollisimman puhtaisiin öljytuotteisiin, kuten vähäriikisen laivapolttoaineen valmistukseen.

Neste uskoo että ns. drop-in -biopolttoaineet – kuten uusiutuva diesel – ovat kansantalouden kannalta kustannustehokkain vaihtoehto pyrittäessä liikenteen päästöjen vähentämiseen. Niiden käytön edistäminen edellyttää kuitenkin valtiovallan ohjausta, jollaisesta hallituksen tavoite nostaa liikenteen uusiutuvien polttoaineiden osuus 40 prosenttiin vuonna 2030 on hyvä esimerkki. Suomen tulisi pyrkiä myös EU-tasolla edistämään jäsenmaita sitovia tavoitteita liikenteen uusiutuvan energian osalta ml. lentoliikenne. Samalla on tärkeää huolehtia siitä, että EU-lainsäädäntö ei kohtuuttomasti vaikeuta biopohjaisten raaka-aineiden käyttöä.

Ilkka Hämälä totesi suomalaisen metsäteollisuuden olevan ilmastopolitiikan suhteen oman alansa kansainvälinen edelläkävijä. Samalla kuitenkin kiristyvä ilmastopolitiikka sisältää sen näkökulmasta myös riskejä. Metsäteollisuuden kannalta keskeistä on EU:n alueella toimivan teollisuuden kilpailukyvyyn säilyminen, mikä edellyttäisi EU:n ulkopuolisilta mailta tiukempia ilmastotavoitteita sekä globaalin hinnan muodostamista hiilidioksidipäästöille. EU:n omien tavoitteiden kiristäminen ei ole tehokasta, vaan kasvattaa hiilivuotoriskiä kolmansiin maihin. Hiilivuodolle ovat alttiina ennen muuta pidemmälle jalostetut metsäteollisuustuotteet. Myös hiilinielut tulee huomioida siten, etteivät ne uhkaa Suomen kaltaisten maiden kestävää puunkäyttöä.

Tommy Grahn totesi Outokummun terästuotannon olevan prosessin osalta clean tech -ala, jossa materiaalin kierrätysaste on hyvin korkea, 80–90 prosenttia. Alan energiaintensiivisyys on kuitenkin korkea ja siksi energian ja erityisesti sähkön hinta alan keskeinen kilpailutekijä. EU:n sisäinen päästökauppa heijastuu suoraan sähkön hintaan ja EU-alueen teräksen tuottajat ovat menettäneet asemiaan globaalissa kilpailussa. Terästeollisuudessa hiilivuoto merkitsee myös globaalien päästöjen kasvua, koska kohde- maissa terästä tuotetaan vähemmän ympäristöystävällisellä teknologialla. EU:n omien tavoitteiden yksipuolinen kiristäminen ei ole suotavaa ja päästökaupan aiheuttamat lisäkustannukset tulisi korvata kansallisella tasolla, kuten muun muassa Saksassa tehdään.

Clean tech -alan uusia yrityksiä kokouksessa edustanut Ductor Oy on kehittänyt patentoidun mikrobiologisen menetelmän, jolla voidaan poistaa tyypeä organisesta jättemateriaalista. Menetelmä parantaa biokaasulaitosten kannattavuutta merkittävästi mahdollistamalla korkeatyyppisten, erittäin edullisten syötteiden kuten kananlannan käytön raaka-aineena. Prosessin sivutuotteena syntyy muun muassa lannoitteita. Ari Ketola totesi yrityksensä teknologian tukevan useammallakin rintamalla Pariisin ilmasto- kokouksen tavoitteita, kasvihuonekaasujen ja fossiilisten polttoaineiden käytön vähentämistä sekä energia- ja materiaalitehokkuuden lisäämistä. Pariisin sopimuksen heikko kohta on konkretian puute, mikä saattaa hidastaa toimeenpanon edellyttämiä päätöksiä ja investointeja.

3 Keskustelu

Alustuksien pohjalta käydyssä keskustelussa nousi esiin muun muassa seuraavia kysymyksiä ja näkökulmia:

- EU tarjoaa yhtäältä vahvan välineen vaikuttaa ilmastopolitiikkaan ja ilman sitä nykyisiä edistysaskelia ei olisi saavutettu. Toisaalta sen "etunojassa" oleva politiikka asettaa haasteita meneillään olevassa siirtymävaiheessa.

- Suomen ja EU:n globaalin kilpailukyvyyn näkökulmasta olisi ensiarvoisen tärkeää saada Yhdysvallat ja Kiina suostumaan sitoviin päästötavoitteisiin sekä muodostaa globaali hinta hiilidioksidipäästöille joko verotuksen tai päästökaupan keinoin.
- Olisi syytä pohtia kuinka onnistunutta EU:n ilmastopolitiikka on, kun otetaan huomioon toisaalta globaalin kilpailukyvyyn heikentyminen ja toisaalta tiukan regulaation kannustimet uusille innovaatioille. Yleisesti ottaen EU:ssa tulisi pyrkiä vähentämään rajoittavaa mikrotason säätelyä ja vahvistamaan mahdollisuuksia luovaa makrotason säätelyä.
- Suomen kannattaa hakeutua aktiivisesti yhteistyöhön samanhenkisten jäsenmaiden kanssa EU:n sisäisen lainsäädännön kehittämisessä. Myös yksittäisten yritysten kannattaa pyrkiä vaikuttamaan suoraan mm. komissioon, jossa ei aina ole tietoa yritysten käytännön ongelmista.
- EU:n kaavailemat tiukemmat koolttisältöä koskevat säädökset vaarantaisivat nykyisen korkean kierrätysasteen ruostumattoman teräksen valmistuksessa.
- Ilmastopolitiikka tarjoaa hallitukselle mahdollisuuden edistää uuden yritystoiminnan syntymistä regulaation kautta. Tämä edellyttää kuitenkin tasapainoilua ja tarkkuutta sen suhteen, ettei energiantensiiviselle teollisuudelle aiheuteta kohtuutonta haittaa. Sekä regulaation kehittämisessä että toisaalta yritystoimintaa koskevan säännöstelyn purkamisessa tarvitaan vuoropuhelua viranomaisten ja yritysten välillä.
- Suomessa on ilmastopolitiikkaa tukevan teknologian kehittämisessä ja soveltamisessa vahvaa osaamista, jolle on kysyntää maailmalla mm. suurissa kehittyvissä talouksissa.
- Energiatohokkuuden nostaminen on yksi tärkeä tapa torjua ilmastonmuutosta ja siinäkin Suomessa on vahvaa osaamista.
- Ilmastopolitiikkaan sopeutuminen on edellyttänyt eri aloilla merkittäviä teknologiaharppauksia, jotka ovat mahdollistaneet mm. energialähteiden kirjon kasvun. Tämä kehitys ei kaikissa tapauksissa näy kuluttajalle, mutta on merkinnyt T&K-panostusten merkittävää kasvua mm. energia-alan yrityksissä.
- Biokaasun käytön lisäämiselle on huomattavaa potentiaalia. Sitä koskevan regulaation ja jakeluverkon kehittämistä olisi tarpeen pohtia.

4 Kokouksen päättäminen

Talousneuvoston huhtikuun kokous pidetään keskiviikkona 13.4.2016 klo 8.00. Aihe vahvistetaan myöhemmin. Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 9.30.

Pekka Sinko
talousneuvoston pääsihteeri